

Ганна БОЙКО

здобувачка освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування» ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ Олена ДУДКІНА

МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОРЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ

Ефективне використання природоресурсного потенціалу є основою соціально-економічного розвитку держави та окремих регіонів. Територія України характеризується унікальним комплексом земельних, ландшафтних, гідрологічних, геологічних, мінеральних і інших видів природних ресурсів. Передусім, земельні ресурси – головна умова існування суспільства і найважливіше джерело національного багатства, найперша передумова і природна основа суспільного виробництва.

Земельні відносини завжди були, є і будуть однією з найважливіших сфер суспільного життя. Від якості рішень, які приймаються щодо використання та охорони земель, залежить сталий розвиток територій, розв'язання екологічних проблем, а також ефективне забезпечення галузей економіки та громадян земельними ресурсами.

Головною запорукою зростання економічної, екологічної та соціальної ефективності управлінських рішень у сфері землекористування має бути високий технічний рівень документації із землеустрою, оцінки земель та ведення державного земельного кадастру. Адже саме землевлпорядною документацією, згідно з законодавством, регламентуються земельні відносини – від загальнодержавного рівня до використання окремої земельної ділянки; встановлюються межі об'єктів земельної власності та адміністративно-територіальних утворень; закріплюється організація територій природно-заповідного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення; визначаються перелік та обсяги землеохоронних заходів; режими обмеженої господарської діяльності тощо. Відповідно, до важливих функцій публічного управління землекористуванням належить державний моніторинг земель.

Необхідність системного вивчення стану та використання земель зумовлена низкою чинників. З одного боку – це необхідність вирішення проблеми продовольчої безпеки (особливо на фоні постійного збільшення чисельності населення у світі, прояву глобальних кризових явищ у землекористуванні – деградації земель, антропогенного забруднення, втрат продуктивних земель тощо), а з іншого – посилення процесів урбанізації та зростання антропогенного та техногенного навантаження на довкілля та земельні ресурси становлять потенційні загрози для земельного фонду.

Відповідно до ч. 1 ст. 191 Земельного кодексу України [1], моніторингом земель є система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та наслідків негативних процесів. Здійснення моніторингу земель регламентують: ст. 22 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”; ст. 191, 192 Земельного кодексу України; ст. 5, 8, 9 Закону України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” (щодо моніторингу ґрунтів земель сільськогосподарського призначення); постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження положення про моніторинг земель” від 20 серпня 1993 р. № 661, “Про Положення про державну систему моніторингу довкілля” від 30 березня 1998 р. № 391 та ін.

В даному контексті доцільно зазначити, що у земельному законодавстві виписані сутність та види моніторингу земель, які класифікуються залежно від ступеня охоплення територій на – *національний, регіональний, локальний*. Залежно від терміну та періодичності їх проведення, спостереження за станом та якістю земельних ресурсів поділяються на базові, періодичні та оперативні. Базові спостереження здійснюються на початковій стадії моніторингу з метою фіксації стану об'єкта спостережень на момент початку ведення моніторингу земель. До періодичних належать спостереження, що здійснюються з періодичністю 12 чи більше місяців. Оперативні спостереження ведуться у випадку виявлення змін у стані земель з метою їх фіксації, і здійснюються, як правило, з меншим, ніж періодичні, інтервалом часу.

У процесі ведення моніторингу земель застосовуються різні види спостереження за станом земельних ресурсів. Одним з таких є метод обґрунтування управлінських рішень у сфері захисту навколишнього природного середовища, раціонального використання та виконання природоохоронних заходів на основі системи індикаторів, що найбільш повно й об'єктивно характеризують земельні ресурси.

Моніторинг використання земель це процес трудомісткий і всеохоплюючий, такий що поєднує в собі велику кількість підходів, способів та методів. Не зважаючи на їх кількість та різноманіття, вони зорієнтовані на досягнення однієї мети – охорони навколишнього середовища, загалом, та збереження земель зокрема.

Слід зазначити, що земля знаходиться в основі збалансованого розвитку будь-якого суспільства. Визначення стратегічних напрямків розвитку земельних відносин у сфері управління і моніторингу використання земельних ресурсів є засобом, який веде до досягнення цілей публічного управління на державному та регіональному рівнях.

Відповідно основними стратегічними напрямками розвитку системи моніторингу використання земельних ресурсів регіону мають. На нашу думку, бути:

1. Формування сталого режиму землекористування територіальних громад, громадян та юридичних осіб. Зокрема необхідно завершити повне юридичне оформлення прав власності на землю та інші форми землекористування. Необхідно провести ряд землепорядних та кадастрових робіт, ввести систему стимулювань і санкцій на основі показників рівня використання землі і екологічних показників. Для ефективного перерозподілу земель доцільно поступово вводити контрольований земельний ринок, що враховує регіональні особливості можливого земельного обороту.

2. Удосконалення системи державного земельного кадастру як базової основи системи гарантування прав власності на землю. Виявлення оперативних даних про негативні і позитивні тенденції у зміні стану земельних ресурсів, вироблення реальних поточних і довгострокових прогнозів погіршення або поліпшення їх якості і прийняття на основі управлінських рішень. Таку інформацію одержують у рамках моніторингу земель за допомогою таких процедур, як створення національної кадастрової системи, застосування геодезичних інформаційних систем (ГІС), зйомок, спеціальних спостережень, що проводяться з використанням дистанційного зондування (космічні зйомки і спостереження, зйомки і спостереження з літаків та інших наземних зйомок і спостережень).

3. Необхідно приділити особливу увагу отриманню достовірної та своєчасної інформації про якість та стан земель за допомогою застосування сучасних технологій та методів моніторингу земель, своєчасно проводити аналіз, оцінку і прогноз прояву основних негативних процесів на землях, розробляти та вживати заходів щодо їх запобігання та усунення, систематично вести державний моніторинг земель для отримання необхідних даних, що включаються до державного земельного кадастру, отримувати об'єктивну характеристику земельного фонду країни, вести державну оцінку земель, визначати плату за землі з урахуванням стану їх якості і вирішувати інші завдання, що забезпечують державну безпеку країни.

Все це стане можливим лише за допомогою застосування сучасних технологій та методів, таких, як широке застосування нових підходів до управління земельними ресурсами.

Використані джерела

1. Земельний кодекс України : № 2768 – III від 25.10.2001р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>